

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Facilior sententia. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

motus celi, qui, cum sit aliorum causa, optime dicitur esse eorum mensura. Verum, ut optime notatur S. Thom. art. 6. ad 4. Albertus, & alij, ut aliquid sit alterius mensura, non est necesse, esse illius causam, id quod sequenti disput. manifestum fiet.

In horum autem sententia videtur dicendum, illud supremum æuum non solum esse inferiorum rerum mensuram, sed ipsius etiam supremi Angelij, in quo est, ut ita omnia immortalia sub mensura contineantur, sicut omnia corporalia sub tempore: id quod expresse docuit Caietanus art. 6. quamvis reliqui nullam fecerint de hac re mentionem. An vero cuiusque Angelij æuum ipsi possit esse mensura, non satis explicant Doctores citati. Ex recentioribus vero videntur aliqui docere, intellectui cuiusque Angelij proprium ipsius æuum esse sui mensuram, ex quo in sententiam Argentinæ, & aliorum inclinatur. Hæc opinio eiusdem rationibus confirmatur, quibus sententia Argentinæ, & Scoti ea parte, qua cum ea convenit. Quare non est opus eas repetere.

CAPUT II.

Facilior sententia.

Go quidem cenſeo hanc controuerſiam non erum, ſed vocum eſſe: ac propterea Doctores ſecum pugnare, quod non eodem modo rationem menſuræ accipiant. Verum iuxta ea, quæ de menſura ex Ariſtotele tradidimus diſp. 30. c. 5. faciliorem de hac re ſententiam colligere poſſumus: quam arbitror nulli dubiam fore, qui rationem menſuræ traditam ab Ariſtotele admiſerit: ſententia vero eſt, neque æuum aliquid ſupremum, neque æuum cuiusque rei immortalis eſſe menſuram, aut ipſius in quo eſt, aut alterius. Eam tradunt Durand. in 2. d. q. 5. Gabriel. q. 1. a. 2. conſuſ. 5. & 6. & art. 3. dub. 1. Okam in 2. q. 13. In cuius confirmationem duo nobis probanda ſunt, vnum autem ſupponendum. Illud vero eſt, in quacunque rei immortali eſſe propriam durationem, quod ipſius æuum appellatur. Sicut enim in quocunque motu eſt ſua duratio, quæ ab eſſe illius non diſtinguitur, (non dico menſuram, nec tempus) ſic etiam in vnaquaque re permanenti, ſive immortalis, ſive corruptioni obnoxia: neque enim res dicitur in ſuo eſſe perſeuerare, & durare duratione alterius, hoc eſt, quia alia res durat, ſicut nec dicitur quantitas alterius quantitate: tametsi duratione alterius, ſicut etiam quantitate alterius, tanquam menſura dicitur deſignari.

Hoc poſito, quod omnibus certiffimum, & citra controuerſiam eſt, in quo nobiſcum conuenit Scotus, prior pars noſtræ opinionis probanda eſt, nimirum æuum cuiusque rei proprium, non eſſe ipſius menſuram. Loquimur autem non de menſura perfectionis, ſed durationis, quæ communiter iuxta definitionem Ariſt. 10. Met. c. 2. & 3. menſura dicitur. Probat igitur Okam, & Gabriel, quia menſura Angelij vel eſt eſſe ipſius, vel reſpectus aliquis in eo fundatus: non primum quoniam idem non poſſe eſſe ſui menſura: cum ergo id, quod menſura deſignatur, ſit exiſtentia Angelij, ipſum eſſe, ſive exiſtentia, quod idem eſt, non poſſe eſſe ſui menſura: nec reſpectus aliquis, nam menſura debet eſſe notior re, quam metitur, reſpectus vero ille non poſſe eſſe notior: neque aliquid ex utroque conſtat: nulla igitur eſt intrinſeca menſura in ipſis rebus immortalibus. Mirro rationes

Vaſq. in 1. partem Tomus I.

alias horum auctorum, quæ mihi non placent: imo & hæc, quam retuli, non omnino explicat, & probat id, quod propoſuimus.

Optima eſt ergo ratio Durandi, quæ mea ſententia vnicum, & firmiſſimum eſt huius rei fundamentum. Ea vero petita eſt ex definitione menſuræ ab Ariſtotele tradita, quam quidem quoniam diſp. 30. c. 5. fuſius explicauimus, ut probaremus, æternitatem Dei non eſſe menſuram ipſius, eam hic ſolum attingemus. Ratio autem eſt in hunc modum: Duratio cuiusque rei licet ipſam reddat menſuræ ſubiectam, ſicut quantitas efficit rem, in qua eſt, tamen non poſſe quantitas eſſe id, quo res ipſa cognoſcitur, & finitur, vt late demonſtrari in ea diſputatione cap. 5. notatione 3. ſed aliunde extrinſeca alia duratio ab intellectu adhibenda eſt, cui propria definitio menſuræ tradita ibidem notatione 2. conuenit: nec ſolum ſubſtantia rei cognoſci, & deſignari non poſſe ſua ipſius duratione ab intellectu noſtro, ſed neque ab Angelico, aut diuino; ſicut ibidem probatum eſt, quia menſura eſſe debet aliquid extrinſecum rei, quam metimur. Quare optime docuit Scotus æuum ſuperioris Angelij ita eſſe aliorum menſuram, ut ſui ipſius eſſe non poſſit: cuius oppoſitum immerito docuit Caietan. in art. 6. quæ ſupra retulimus: ex quo reſutata manet ſententia Bonauenturæ, & aliorum, quatenus affirmat, æuum cuiusque Angelij eſſe ipſiusmet Angelij menſuram.

Posterior pars noſtræ ſententiæ eſt, nullum æuum, etiam ſuperioris Angelij eſſe extrinſecam menſuram alterius: id quod ex eadem doctrina tradita diſp. 30. cap. 5. facile probant Durandus, Okam, & Gabriel: nam menſura debet eſſe notior re, quam metitur, ut inibi explicatum eſt: ſiquidem per illam de quantitate, aut pondere, aut duratione rei, quam metimur, certiores reddimur: quinimo nihil eſt aliud metiri rem aliquam, quam quantitatem, pondus, aut durationem illius per aliam deſinite cognoſcere: omnis enim menſura, alicui intellectui menſura eſt, ut eo loco diximus: æuum autem ſuperioris Angelij, etiam ſuperioris, non eſt notius æuo inferioris, quatenus duratio eſt ad modum quantitatis extenſa: ergo non poſſe eſſe menſura inferioris.

Porro æuum ſuperioris Angelij non eſſe notius, inductione conſtat, primo non eſt intellectui diuino, ipſi enim omnia æque patent, & manifeſta ſunt, nec vnum per aliud deſinit: ſecundo non intellectui Angelij ſuperioris: ſis enim tametsi videat, æuum ſuum eſſe naturæ perfectioris, ſuamque ſubſtantiam minus ſubiectam varietati, quam inferioris, ex quo eam tanquam regulam & menſuram perfectionis habet: tamen ex ſua duratione non redditur certior de duratione inferioris, quanta ſcilicet fuerit, in quo conſiſtit propria ratio menſuræ, de qua diſputamus. Videt enim omnes ſimul incepiſſe, & perſeuerariſſe: & quamvis aliquis eorum poſtea incepiſſet, ſicut animæ, ex ſua tamen duratione non cognoſceret, quanta eſſet aliorum duratio, quare nec eam metiri poſſet.

Tertio non eſt notius æuum ſuperioris Angelij intellectui Angelij inferioris: ſuam namque durationem quiſque ita bene nouit, ut duratione alterius eam melius non cognoſcat, & deſiniat: quare alterius æuo non videtur ut inſtrumento ad diſcernendum, quantum ipſe durauerit. Quod enim ipſe dicat, & cognoſcat, ſe tantum durariſſe, quan-

Q 2 tum

rura supremus Angelus duravit, non est suam durationem ætuo superioris definire: perinde enim esset, ad ætuum inferioris eam referre: quare suum ætuum non minus sibi esset mensura superioris, quam superioris ætuum esset mensura sui. Quarto denique ætui superioris non est notius intellectui nostro, ut experimento constat, cum de vnius duratione nullo modo per aliud certiores reddamur, sed solo tempore nostro: ut sequenti cap. dicemus, superest igitur, ut nullum ætuum sit alterius mensura, cum nulli intellectui ad hoc possit deferuire.

Recentiorum solutio.

9

Respondent recentiores aliqui, mensuram non debere esse notiorē intellectui, qui ipsa vitur, sed satis esse, si suapte natura notior sit: huiusmodi est ætuum superius, quod cum perfectius sit, notius quoque est natura sua: veluti motus cæli intellectui nostro non est notior motibus inferiorum, est tamen illorum mensura, quoniam suapte natura notior est.

Refellitur.

Hoc tamen responsum facile refellitur, primum ex ipsa definitione mensuræ: ut enim probauimus disp. 70. c. 5. de ratione mensuræ est ordo, & relatio ad intellectum, cuius proprium est certiorē effici alicuius quantitatis, aut alicuius se habentis ad modum quantitatis, quod est metiri rem quantam: quare mensura est instrumentum intellectus, qua rem aliquam metitur, & definit, ac proinde intellectui ipsi definienti mensura ipsa debet esse notior: nam si ipsi non esset notior, nec ut instrumentum ad metiendum seruire posset: ergo parum refert, ut aliquid sit mensura, esse natura notius: sed opus est, notius esse intellectui, qui ea vitur.

Motus cæli notior est motibus horum inferiorum.

Deinde falsum est, motus horum inferiorum nostro intellectui notiores esse motu cæli: nam præterquam quod non posset ille tanquam mensura horum inferiorum nobis deferuire, ut ex prædictis constat, quod est absurdum: tamen quatenus ætuum mensura, nobis est omnium notissimus. Licet enim, si causas spectemus, atque alias motuum proprietates, & modos, notiores nobis sint motus inferiorum, quos ob oculos quotidie habemus: tamen motus cæli, quatenus est duratio quædam, & habet rationem mensuræ, notior est, quia eadem proportione in sua successione persistit, quocirca merito tanquam regula cæterorum constituitur, quæ intellectui ipsa vitenti notior esse debet. Hoc etiam experimento constat: nam si aliquem interroges, quantus fuerit ludus, quanta fuerit lectio, vel alia id genus in his inferioribus, nullus poterit illorum durationem explicare, nisi conferat ea cum motu cæli, vel cum aliquo motu inferiori prius per motum cæli definito: qualis est motus horologii, aut ærenæ, aut aquæ. Qua de causa, ut paulo post explicabimus, motus cæli nobis est tempus, eo quod instrumentum sit, quo metimur cæteros motus, in dies, menses, & annos, ipsius etiam cæli luminaribus ad hoc ipsum à Deo distinctum, qui etiam aliam artificialem addimus diuisionem, in horas nempe, & minuta, ut ita ad breuiorem vnitatem hæc mensuram reducamus, quæ nobis commodius, & ad plura metiendum deferuire possit.

Tempus quid

Et quo (ut hoc obiter dicamus) sit, ut tempus licet sit in motu, non tamen in quocunque, ut recentiores aliqui censent. Tempus enim formaliter non est solum duratio motus, quæ sanè in quouis reperitur propria, sed est duratio primi motus ita ab intellectu diuisi, & distincti, ut ad metiendum

alios motus instrumentum, & mensura esse possit, ad quam cætera reducuntur: atque adeo dictum est tempus ab Aristotele numerus motus, ac si diceretur motus diuisus ab intellectu, & ab eo ad metiendum alias durationes assumptus. Quamobrem subiungit, si impossibile esset numerantem esse, scilicet intellectum, impossibile etiam fore numerum esse, nempe numeratum, quem dixit esse tempus. Est igitur tempus aut ens rationis, relatio scilicet mensuræ in motu, aut saltem eo completur: quare nec in prædicamento realis quantitatis esse debet ips, quæ dicta sunt, non modo confirmata manet posterior pars nostræ sententiæ, sed etiam aliorum opinio confutata, quatenus dicit esse vnum ætuum, quod sit reliquorum extrinseca mensura, vel quodcumque superioris ætuum esse posse mensuram inferioris, ut Scotus putauit.

Solutio præmi.

Argumenta vero opposita ex prædicta doctrina diluere, non erit difficile. Ad primum, quod omnibus commune erat, respondeo, non opus esse assignare superiorem aliquam mensuram spiritualibus rebus propriam: nam cum mensura suapte natura non sit aliquid superius re, quam metitur, non est necesse, ut superiores substantiæ præstantiorem habeant mensuram: sed cum mensura sit instrumentum intellectus, ea erit mensura, qua intellectus vitur ad metiendum: cumque nullus possit vi ætuo superiori ad definiendum ætuum inferioris, sit, ut nullum ætuum etiam superius, sit inferioris mensura: an vero tempus esse possit rerum spiritualium, & quo pacto nequeat Deo applicari, sequenti disp. dicemus. Neque vero vllus ex Patribus vquam docuit, ætuum esse mensuram Angelorum: illi enim, quos disp. 33. c. 1. commemorauimus, asserunt, ætuum etiam accipi pro duratione, & quasi ætate Angelorum, quod nos quoque concedimus. An vero possit subesse mensura, & quæ sit eius ratio formalis, qua & ab æternitate, & tempore differt, sequenti disp. videbitur. Reliquis demum singularum opinionum argumentis ex prædicta doctrina puto etiam satis factum.

DISPUTATIO XXXV.

An ætuum Angelorum tempore nostro, tanquam mensura definiri possit?

Quid senserint S. Thomas, eiusque discipuli, & Durandus, cap. 1.

Tempus nostrum esse mensuram durationis Angelorum, eamque homogeneam, quod est proprium omnis mensuræ, cap. 2.

Quæ sit definitio, & natura aui, cap. 3.

CAPVT I.

Quid senserint S. Thomas, eiusque discipuli, & Durandus.

Nondum perfecte definitionem aui, quam inuestigandam nobis proposuimus, assecuti sumus: eam tamen ex hac breui disputatione, quæ est veluti superioris appendix, paucis absoluemus: in hac vero controuersia variant etiam Doctores.

Prima sententia est S. Thomæ quodlib. 10. art. 4. & S. Thomæ Capreoli locis superiori disput. citatis, quos recentiores aliqui sequuntur, qui censent tempus quidem esse nobis mensuram Angelorum: quia eo intellectus noster durationem illorum definit: at suapte natura, & secundum se non tempus, sed ætuum eorum esse mensuram, sicut superiori disp. Angelorum.

ex